

یادداشتی برنمایشگاه «مفصل» در گالری اُ (طبقه ۲)

و این تفاوت‌ها

دست‌کم بعد از اتفاقاتی که بعد از بازگشایی این گالری رخ داد، از این نظر اهمیت دارد که می‌تواند نگاه ما به نمایشگاه‌ها را سامان داده و الگویی برای بررسی آثار و شکل ارائه در اختیارمان بگذارد. فراموش نکنیم که آنچه به‌عنوان نوشته در نمایشگاه ارائه شده، صرفا خط سیر زمانی رخدادهایی است که به شکل‌گیری و برگزاری نمایشگاه منجر شده و از ۱۵ دی ماه ۱۴۰۱ آغاز می‌شود.

اگر پیش‌فرض ذکرشده را بپذیریم، آن‌گاه می‌توانیم کلیت نمایشگاه را براساس این قضاوت کنیم؛ چنان‌که براساس این الگو اثر نیکروز اوجانی با عنوان «این شخص وجود دارد» را می‌توان کوشش برای یافتن شکل عینی این فکر در نظر گرفت. هرچند فکری که اجرا می‌کند، پیش‌تر هم اجرا و دیده شده است؛ اما در مجموعه معنی پیدا می‌کند.همچنین اثر شهروز کربلایی با نام «ایکه باناه» را می‌توان به نوعی ذیل همین مضمون مشارکت قرار داد. هرچند که به نظر می‌رسد دست‌کم به توضیحات بیشتری نیاز داشت تا اثر را مفهوم‌تر کند.

همین رویکرد را می‌توان در اثر حانیه میرعلی هم مشاهده کرد با این تفاوت که

تأثیر آرت فرها بر بازار هنر؛

به بهانه برگزاری آرت‌فر دوبی ۲۰۲۳

فروش آثار مستر (آثار هنرمندان مهم و تأثیرگذار بر تاریخ هنر) و به طور کلی آثاری است که پیش از ورود به حراج‌ها، امتحان خود را برای فروش در گالری‌ها پس داده‌اند؛ در حالی که گالری‌ها ممکن است نمایشی را برای ارائه و شناساندن هنرمند و آثار او برگزار کنند و تمرکز اصلی نمایش را بر فروش آثار قرار ندهند. اکنون آرت‌فرها جایی میان این دو قرار می‌گیرند؛ به این معنا که هم ارائه‌دهنده آثاری از هنرمندان بنام با فروشی تضمینی انده هم ارائه‌دهنده آثار هنرمندانی که شاید یک بار هم در حراج حضور نداشته‌اند، اما این ویژگی آرت‌فر تنها ویژگی اثرگذار آن بر بازار هنر نیست.

انتخاب از میان طیف متنوعی از آثار با توجه به سبک، جغرافیا و ترندهای دنیای هنر در آرت‌فر

تفاوت آرت‌فر و گالری را غالباً از جنبه تأثیری که بر بازار هنر می‌گذارد، بررسی می‌کنند. آرت‌فر تعداد زیادی گالری را در فضایی واحد جمع می‌کند. تجمع تعداد زیادی اثر ژیر یک سقف، امکان انتخاب و خرید را برای خریدار ساده‌تر و در عین حال جذاب‌تر می‌کند. همچنین امکان مشاهده و دنبال‌کردن روندهای هنری در هر گوشه از دنیا و آگاه‌شدن از ترندهای جهانی هنر برای سال‌های آتی، امری است که تنها در آرت‌فر میسر می‌شود. برای مثال تأثیرپذیری از نگارگری و نقاشی شرقی در آثار بسیاری از هنرمندان شرقی معاصر مانند شازایا سکندر، هنرمند پاکستانی، باعث اقبال جهانی و در نهایت پیوند هنر نگارگری به هنر معاصر و بازیابی هویتی برای هنر شرق شده است؛ این‌گونه استقبال‌ها می‌توانند تعیین‌کننده ترندهای منطقه‌ای یا حتی جهانی باشند. همچنین کیچی کیتاچیمای مدیر آرت‌فر توکیو

اثر میرعلی بیشتر بر مکان تأکید دارد تا بر افراد. به نظر می‌رسد که شکل نمایش این اثر با «ایکه باناه» هم شباهت‌هایی دارد که باعث می‌شود هر دو اثر چندان به چشم نیایند. «هر جور شده راه می‌رم». اثر مهدی شیری اما احتمالاً مرتب‌ترین اثر به این فکر و البته جاه‌طلبانه‌ترین اثر در میان آثار به نمایش درآمده است. بزرگی دیوار، تعدد قطعه‌هایی که اثر را شکل داده‌اند و اشاره کنایی آن به پیش‌فرض و همچنین طراحی آدمکی که در اثر می‌بینیم و دعوت از تماشاگران برای مشارکت این قضاوت را به ذهن متبادر می‌کند.

در مقابل اثر مهدی شیریی، سپهر حاجی‌بابایی اثری را تقریباً در همان اندازه به نمایش گذاشته. براساس بازآفرینی طراحی از اردشیر محمصص به اشکال مختلف و همچنین دعوت به مشارکت تماشاگران این اثر را به اثر مهدی شیری نزدیک می‌کند. با این حال بازآفرینی اثری از اردشیر محمصص وجوه کنایی آن را تشدید کرده و از صراحتش (در قیاس با «هر جور شده راه می‌رم») کم می‌کند.

اما به‌ویژه دو اثر رتوف دشتی و آیلار دستگیری را سخت بتوان ذیل پیش‌فرض‌هایی

در این راستا می‌گوید که تاریخ و فرهنگ ژاین بسیار غنی است؛ به همین دلیل آرت‌فر توکیو به جای آنکه تمرکز خود را بر ارائه آثار مشابه آرت‌فرهای آمریکایی و اروپایی بگذارد، تلاش می‌کند تا آثاری خاص ارائه دهد که تنها در ژاین بتوان از آن دیدن کرد؛ این کار باعث بیشتر دیده‌شدن هنر منطقه‌ای در عرصه جهانی و جهت‌دهی به سلیقه و ترند بازار جهانی هنر می‌شود.

تأثیرگذاری آرت‌فر یر بازار هنر از طریق سایر رویداد‌های هنری متمرکز در منطقه

با اینکه آرت‌فرها عمدتاً در واقع محلی برای اجتماع گالری‌ها هستند، اما نوع اثرگذاری آنها بر بازار هنر با گالری‌ها متفاوت است. در سال‌های اخیر کشورها و شهرهای برگزارکننده آرت‌فرها تلاش می‌کنند تا آرت‌فر را در زمانی نزدیک به سایر رویدادهای هنری مهم در آن شهر برگزار کنند. برای مثال رویداد ورلد آرت دوبی در بازه‌ای نزدیک به آرت دوبی، که از مهم‌ترین آرت‌فرهای غیرغربی است، برگزار می‌شود؛ این امر باعث جذب حداکثری مخاطبان حضوری و توریست‌ها به شهر دوبی می‌شود. نمونه دیگر آن را در کره جنوبی می‌توان دید. کره جنوبی در سال گذشته با برگزاری آرت‌فر فریز سنوول و کیف آرت سنوول چنین برنامه‌ای را پیاده کرد؛ بازدید از چند رویداد هنری در فاصله زمانی اندک علاوه بر بالا بردن احتمال خرید بازدیدکنندگان، بر محبوبیت و استقبال از هنر منطقه و جریان‌های غیراصلی هنر که با سبک هنری غربی متفاوت است، اثرگذار خواهد بود. همچنین هم‌زمانی رویدادهای هنری در یک ناحیه خاص باعث بالا بردن استقبال محلی از هنر خواهد شدد که هم بر بازار هنر و هم بر اقتصاد منطقه تأثیرگذار خواهد بود.

رشد تکنولوژی، همگامی پلتفرم‌های هنری و سنگین شدن کفه ترازو به سمت آرت‌فر در مقایسه با گالری

با افزایش استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، بسیاری از مخاطبان هنر حتی مخاطبان جدی هنر به جای رجوع به گالری‌ها، از طریق فضای مجازی تصاویر آثار در دنیای می‌کنند؛ همچنین برخی از سایت‌ها قابلیت بازدید ۳۶۰ در و وب‌سایت خود ارائه می‌دهند. کیفیت بالای تصاویر و امکان دسترسی به سایر آثار هنرمند در شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام یا پلتفرم‌هایی مانند آرتسی باعث راحتی استفاده و مراجعه مخاطبان و خریداران هنر شده است. بنا بر گزارشی از مجله فوربز تعداد بازدیدکنندگان و خریداران گالری‌ها رو به کاهش است؛ از طرف دیگر در چند دهه اخیر تعداد آرت‌فرها حدوداً ششش برابر شده است. این نشان دهنده استقبال خریداران هنر از آرت‌فرهاست. در این گزارش همچنین به خریداران مهاجر اشاره شده است؛ مهاجران ثروتمندی که از چین، روسیه یا خاورمیانه به اروپا مهاجرت کرده‌اند، شناختی نسبت به گالری‌های منطقه ندارند و ترجیح می‌دهند به جای خرید از گالری‌ها از آرت‌فرها خرید کنند. به عبارت بهتر، برای این افراد ارتباط‌گفتن یا حتی یافتن گالری‌های معتبر منطقه کار سخت‌تری در قیاس با مراجعه به یک آرت‌فر معتبر خواهد بود؛ بنابراین این افراد با احتمال بیشتری ترجیح می‌دهند با اعتماد به اعتبار یک آرت‌فر بین‌المللی و گالری‌های حاضر در آن، خرید خود را از آرت‌فر انجام دهند.

تعریف مرتبه اجتماعی و خرید آسان و مطمئن از آرت‌فر

امروزه فهم هنر معاصر و حمایت از آن به یک مرتبه اجتماعی اشاره دارد و افراد بسیاری مشتاق نشان‌دادن مرتبه اجتماعی خود از طریق خرید آثار هنری هستند. آرت‌فرها با دوری از فضای خشک و رسمی گالری‌ها، فرایند خرید اثر هنری را برای خریدار، خصوصاً خریداران تازه‌وارد در دنیای هنر، خوشایندتر می‌کنند. همچنین افزایش روند مصرف‌گرایی به طور جهانی به همراه شباهت‌های ساختاری که محیط آرت‌فر با سایر فرها (نمایشگاه‌ها) دارد، یادآور فضای مصرف‌ر خرید است. بنابراین، آرت‌فرها در مقایسه با گالری‌ها توانسته‌اند جمعیت مؤثر بیشتری را به خود جذب کنند و احتمال خرید برای تازه‌واردان دنیای هنر یا مهاجران ثروتمند را افزایش دهند.

- Kiichi Kitajima
- Artsy
- Forbes

نمایشگاه فصل بعد این مؤسسه نیز اگرچه در قالب کلاسیک هنری و عکاسی است با رویکردی متهورانه نمایشگاه‌گردانی شده است و کلیتی انسانی را در قلمرو معین بازنمایی می‌کند.

این نمایشگاه با گرد همم آوردن گروهی از هنرمندان نسل‌های مختلف، به چگونگی استفاده از عکاسی، فیلم، صدا و سایر رسانه‌ها در راستای بازآفرینی فرهنگ‌های متنوع و روایت‌های تاریخی آفریقا می‌پردازد. این رویداد فراتر از یک نمایشگاه عکاسی به شیوه کلاسیک، به دنبال کشف راه‌هایی است که تصاویر در زمان و مکان سفر می‌کنند. این ۲۵ هنرمند با الهام از مضامین معنوی، هویتی، شهرسازی و وضعیت اضطراری اقلیمی، بیننده را به تماشای آرمان‌شهرهای رؤیایی و گونه‌ای انتزاعی از مناظر شهری شلوع که برخاسته از خیال خویش است، دعوت می‌کند.

در این رویداد تلاش شده است هنرمندان در طیف‌های سنی و سبکی متنوع ماهیت عکاسی معاصر آفریقا را بیان کرده و به نمایش بگذارند. ازجمله این هنرمندان آیدا ملونه است که با آثاری از مجموعه «آب حیات» در این نمایشگاه شرکت می‌کند، این مجموعه در صحراهای اتیوپی عکاسی شده است که اشاره‌ای به نقش هستی‌بخش آب در زندگی انسان و به‌ویژه زنان دارد. این هنرمند در دیگر مجموعه‌های خود ازجمله «مهتاب» و «درخشش ستاره» دغدغه‌های محیط‌زیستی و بشری را با تلفیق عناصری نمادین در چیدمان قاب عکس صحنه‌سازی کرده است.

حافظ روحانی

آیا نمایشگاه «مفصل» (۱۲ تا ۲۲ اسفند ۱۴۰۱) در گالری اُ (طبقه ۲) نمایشگاهی درباره گالری اُ و رخدادهای چندماهه اخیر در واکنش به عملکرد این گالری است؟ هرچند در جایی مستقیماً به این موضوع اشاره نشده؛ اما دو نکته این تصور را در ذهن ایجاد می‌کند؛ نام مدیر گالری در میان نام هنرمندانی که در نمایشگاه حضور دارند (نام درودی در کارت دعوت نمایشگاه ذکر شده؛ اما در سایر اقلام تبلیغاتی به چشم نمی‌خورد) و دیگری شکل کار، اجرا و نمایش آثار. هرچند در کنار هر اثر نام یک هنرمند به‌عنوان خالق ذکر شده؛ اما همه آثار با مشارکت و همکاری تعدادی دیگر از هنرمندان حاضر در نمایشگاه تولید شده است. هم‌زمان نام دو اثر و تأکید بر مشارکت، همکاری و همراهی در دیگر آثار این تصور را تقویت می‌کند که آنچه می‌بینیم، حاصل مشارکتی گروهی است که بر اتحاد گروهی از هنرمندان گالری اُ تأکید دارد (در گوشه‌های از گالری ویدئویی از فرایند کار گروهی به نمایش درآمده و همچنین در بیشتر اقلام تبلیغاتی شاهد عکس حضور دسته‌جمعی هنرمندان و برگزارکنندگان نمایشگاه در کنار هم هستیم). این موضوع گردآمدن اهالی گالری و

خبر برگزیده

نشست مدیر کل هنرهای تجسمی با اصحاب رسانه

ایجاد حراجی برای همه اقشار جامعه

نشست مدیر کل هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با اصحاب رسانه یکشنبه ۲۱ اسفند برگزار شد. به گزارش «شرق»، عبدالرضا سهرابی، مدیر کل هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، از راه‌اندازی دو حراج جدید آثار هنری در سال جدید خبر داد و همچنین اعلام کرد در سال آینده حداقل چهار دوسالانه برگزار خواهد شد. او درباره حراج تهران و صادرنشدن مجوز برای این رویداد تجاری هنری، گفت: «دلیل اینکه برای دوره مقدم حراج تهران مجوزی صادر نشد، یک اشکال حقوقی در درخواست بود؛ ضمن اینکه هیچ آثاری به شورا فرستاده نشد. ما مجوزی صادر نکردیم زیرا از ما درخواستی نشده». سهرابی در ادامه خبری درباره فعالیت خبرنگاران داد: «در سال آینده برای نخستین‌بار، جایزه ویژه‌ای را به رسانه و خبرنگار برتر سال هنرهای تجسمی اعطا خواهیم کرد که جزئیات آن در آینده اعلام می‌شود». سهرابی در راستای اهمیت جرخه اقتصادی در حوزه تجسمی بیان کرد: «چنین رویکردی در دستور کار مرکز قرار دارد و ما نیز همه برنامه‌هایمان را در همین راستا پی می‌گیریم، یکی از همین بسترها حراج است که تاکنون دو حراج به حراج‌های سال آتی اضافه شده است که یکی از آنها قطعا در راستای ارائه آثار هنرمندان جوان‌تر و ایجاد امکان خرید آثاری با قیمت‌های مناسب برای همه اقشار جامعه خواهد بود. در نتیجه همه ما می‌توانیم اثری به دیوار خانه‌مان داشته باشیم. حراج ملی نامش حراج ایرانیان شده و حراج جدید دیگری نیز سال آتی برپا می‌شود. شورای خرید آثار تجسمی نیز ایجاد شده تا به هنرمندان خدمات برساند». این مدیر با تأکید بر نقش بودجه در برنامه‌های آتی اشاره کرد: «موزه برای سال آتی برنامه‌های مفصلی خواهد داشت، برنامه‌های نوروز و ماه مبارک رمضان نیز به‌زودی اعلام می‌شود». سهرابی در بخش دیگری از سخنان خود به ارائه گزارش آماری عملکرد مرکز هنرهای تجسمی طی سال جاری پرداخت و گفت: امسال در مجموع ۳۸۷ مجوز برای برگزاری نمایشگاه در نگارخانه‌های مختلف صادر شده است. همچنین ۵۸ مجوز به تأسیس نگارخانه و ۵۸ مجوز به تمدید فعالیت نگارخانه‌ها اختصاص یافته است. وی افزود: در سال جاری تاکنون ۴۶ مورد صدور گواهی هنری، دوهزارو ۳۸۴ مورد صدور مجوز ورود و خروج آثار هنری، ۳۱ درخواست بررسی‌شده جهت برگزاری جشنواره، ۱۰ مجوز تأییدشده برای برگزاری جشنواره، ۳۲۹ مورد عضویت هنرمندان در صندوق اعتباری هنر، ۱۴۴۸ مورد تمدید عضویت هنرمندان در صندوق اعتباری هنر، پنج مورد معرفی هنرمندان به صندوق اعتباری هنر جهت دریافت مستمری، سه مورد معرفی جهت دریافت کمک‌های بلاعوض، ۴۱۷ مورد معرفی هنرمندان جهت بیمه و ۱۳۳ مورد معرفی هنرمندان جهت دریافت وام صورت گرفته است.

ادامه از صفحه اول

طباطبایی؛ «مجتهد» اندیشه سیاسی

او «ایران را قومی و نژادی نمی‌بیند، چشم‌انداز او به‌دستی چشم‌اندازی مبتنی بر اندیشه است. او با گفتن از «وضعیت» زوال و انحطاط، به دنبال آن است که بستر فکری و مفهومی را فراهم کند که بتوان درباره این «زوال» و «انحطاط» اندیشید. تفکر درباره زوال و انحطاط ایران و نیز مفهوم جدید «حجران» چیزی است که نزدیک به دو سده است با جنگ‌های ایران و روس، به‌نوعی آغاز شده و در این میان، شاید تنها طباطبایی است که در دو سده اخیر آن را از منظر فلسفه سیاسی و اندیشه بیان کرده است. همین موضوع، می‌تواند مبنایی برای همگان، چه موافق و چه مخالف او، باشد تا فارغ از مجادلات بیهوده سیاسی به بازاندیشی جدیدی درباره «مفهوم ایران» بپردازند. آثار و گفتار طباطبایی می‌تواند به این مسئله کمک کند که «ایران‌زمین»، کجای منظومه فکری جدید ایرانی باشد و «تامل» در این موضوع، با هر گرایش، بی شک راه‌گشای آینده کشور خواهد بود. طباطبایی یک ویژگی بسیار مهم دارد که اگر به آن توجه نشود، نه می‌توان او را فهمید و نه می‌توان تفقه‌ایش را درک کرد و آن اینکه، او در هیچ زمینه‌ای حتی اگر به‌زعم منتقدان در اشتباه باشد، «اهل تفتن» نیست. این گزاره، به‌قدری مهم است که اگر در ذهن خواننده آثار او، چه به‌عنوان مدافع و چه به‌عنوان مخالف و ناقد، نباشد و بخواند از سر «تفتن» آثار او را بخواند یا او را مانند بسیاری از نویسندگان و به اصطلاح استادان دیگر بداندت، از همان ابتدا دچار اشکال اساسی خواهند شد. این سخن، به این خاطر گفته شد که خواننده آثار طباطبایی باید بداند که دقیقاً چه چه چیزی مواجه است. تفقه‌ای طباطبایی، علی‌رغم ظاهر تند آن، که به‌هر حال «نقد» است و جای تعارف در آن برخلاف اخلاق نه چندان علمی رایج در کشور ما، وجود ندارد، بیش از همه به این موضوع باز می‌گردد که او نه اهل «تفتن» که اهل «اجتهاد» بود و نه تعارف و عموماً در نقد «نقد»‌های او، به‌جای پاسخ، مسائل اخلاقی پیش کشیده می‌شود. به دنبال چنین چیزی است که باید به این نکته توجه کرد که «اساساً» نباید به «تقلید» از ایشان پرداخت، چراکه چنین کاری ره به هیچ جایی نخواهد برد. طباطبایی «راه‌ی را باز کرده است که اگرچه «عبور» از آن به‌سادگی راه‌هایی که در اندیشه و تاریخ و فلسفه و حقوق و سیاست می‌شناسیم نیست، اما «معبری» برای درست اندیشیدن و درست نگاه‌کردن است. حتی اگر «منتقد» و «مخالف» او باشیم، به‌قول دوست فاضلم دکتر احمد بستانی، «مهم‌ترین درسی که موافقان و مخالفان می‌توانند از طباطبایی بیاموزند، زندگی توأم با اندیشه‌ورزی مداوم و بیگیر است. برای طباطبایی، پژوهش و نگارش شغـل نیست، بلکه هویت و سبک زندگی او عـجین با اندیشه‌ورزی است، از همین رو خود وی به بهترین وجه ممکن تجلی و تبلور اندیشه‌هایش است» (بستانی، ۱۳۹۵، ۱۷۹-۱۸۰) در پایان باید بگویم، فقدان ایشان، برایم سخت و جانکاه است. طباطبایی، یکی از کم‌نظیرترین انسان‌هایی بود که می‌شد در این زمانه دید. من چه بخت‌یار بودم که نزدیک به دو دهه دوستانش بودم. به روشنی به‌خاطر دارم که در نخستین دیدار، در آخرین روز آور ۱۳۸۲، در دفتر انتشارات نگاه معاصر، چنان با من برخورد کردند که گویا سال‌هاست که مرا می‌شناسند. ایشان سرحلقه معرفت و دانش و دانایی و فرهیختگی بود و معیاری درست‌ست برای اندیشیدن. بدون طباطبایی روزگار برای ما سخت‌تر و تحملش چندان آسان نخواهد بود. روان آن مرد بزرگ شاد و افسوس که نتوانستم آن چنان حقتشان را ادا کنم و امیدوارم بتوانم در کنار دیگر دوستانش، راه دشواری را که آغاز کرده بودند، به جای درست و مقبولی برسانیم، آن چنان که او آرزو داشت… بستانی، احمد (۱۳۹۵)، «ملاحظاتی درباره روش شناسی تاریخ‌نگاری طباطبایی»، در: فلسوف سیاست: جشن‌نامه جواد طباطبایی، سرویراستار حامد زار،ع. تهران، نشر قلات.

• استادیار علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز